

Ραψ.Π 684-867

Τόπος : πεδίο της μάχης **Χρόνος :** 26^η μέρα της *Ιλιάδας*

Κύρια Πρόσωπα : Πάτροκλος, Έκτορας, Απόλλωνας

Περίληψη Ενότητας:

Ο Πάτροκλος, έχοντας ήδη φτάσει στο αποκορύφωμα της ανδρείας του, συνεχίζει να σπρώχνει τους Τρώες προς τα τείχη τους. Η ορμή του μοιάζει ασταμάτητη, όμως ο Απόλλωνας —προστάτης της Τροίας— αρχίζει να παρεμβαίνει. Τον χτυπά ύπουλα από πίσω, τον ζαλίζει και του χαλαρώνει την πανοπλία, αφαιρώντας του τη θεϊκή προστασία του Αχιλλέα. Παρ' όλα αυτά, ο Πάτροκλος σκοτώνει τον Κεβριόνη, τον ηνίοχο του Έκτορα, και ξεσπά μια άγρια μάχη γύρω από το σώμα του.

Καθώς η σύγκρουση κορυφώνεται, ο Απόλλωνας χτυπά ξανά τον Πάτροκλο, αυτή τη φορά πιο αποφασιστικά, αφήνοντάς τον εκτεθειμένο. Ο Εύφορβος τον τραυματίζει πρώτος, και ο Έκτορας, βλέποντας την ευκαιρία, του καταφέρει το τελειωτικό πλήγμα. Ο Πάτροκλος, λίγο πριν ξεψυχήσει, προφητεύει τον επικείμενο θάνατο του Έκτορα από τα χέρια του Αχιλλέα, σηματοδοτώντας τη δραματική στροφή που θα πάρει η *Ιλιάδα*.

Ενότητες:

1η ενότητα: στ. 684-782: Ο θρίαμβος του Πατρόκλου

2η ενότητα: στ. 784-867: Η πορεία του Πατρόκλου προς το θάνατο

Αφηγηματικές τεχνικές & εκφραστικά μέσα:

- *Αφήγηση* (κυρίως σε γ' πρόσωπο, σε μερικούς στίχους, σε β').
- *Αποστροφή:* Ο ποιητής απευθύνεται στον Πάτροκλο, με την τεχνική της *αποστροφής*, δηλαδή του απευθύνεται σε β' πρόσωπο, εκφράζοντας τη συμπάθεια του γι' αυτόν. Ωστόσο, λυπάται για τον επικείμενο θάνατο του ήρωα (στ. 692-3, 744, 754, 787, 812-3, 843).
- *Σχήμα των τριών:* Χρήση τυπικού αριθμού *τρία*. Πρώτα παρεμβαίνει ο θεός Απόλλωνας, που χτυπά και αποσυντονίζει τον Πάτροκλο, στη συνέχεια ο Εύφορβος τον τραυματίζει με λόγχη, και τέλος ο Έκτορας τον σκοτώνει. (στ. 702-3, 784).
- *Αντίθεση* (στ. 775)
- *Προοικονομία* (στ. 686, 753, 787, 800)
- *Παρομοιώσεις*, οι οποίες προσδίδουν ζωντάνια στην αφήγηση και παραστατικότητα στα πρόσωπα (στ. 705, 743, 752-3, 757-61, 765-71, 786, 823, 829).
- *Προσωποποίηση* της ψυχής (στ. 855-8)
- *Πρόρρησις* ο ετοιμοθάνατος Έκτορας αποκτά μαντικές ικανότητες και προβλέπει το θάνατο του Έκτορα (στ. 851-4)
- *Εικόνες*, με κυρίαρχη αυτή της ψυχής που εγκαταλείπει το νεκρό σώμα του Πατρόκλου (στ. 855-7)
- *Υπερβολή* (στ. 847-8)
- Έντονη είναι και η **ειρωνεία** στα λόγια του Απόλλωνα (721-725), αλλά και του Έκτορα, όταν απευθύνεται στον ετοιμοθάνατο Πάτροκλο.

- Επικές ειρωνείες: στ. 722, 859-861
- *Η βουλή του Δία*, η οποία αντιπαραβάλλεται με την *ανθρώπινη ευθύνη* (στ.686-91).
- **Το σχήμα: άτις, ύβρις, νέμεσις, τίσις:**

Στον Πάτροκλο

Άτις: Η παρακοή: Ενώ ο Αχιλλέας του έχει δώσει ρητή εντολή να διώξει απλώς τους Τρώες από τα πλοία και να επιστρέψει, ο Πάτροκλος τυφλώνεται από τις επιτυχίες του.

Ύβρις (αλλαζονεία – υπέρβαση του μέτρου): Προσπαθεί να ανέβει στα τείχη της Τροίας, ενώ δεν είναι η μοίρα του να την κατακτήσει αυτός.

Νέμεσις: Ο αφοπλισμός: Ο Απόλλωνας χτυπά τον Πάτροκλο στην πλάτη, του βγάζει την περικεφαλαία (που λερώνεται στο χώμα για πρώτη φορά, καθώς ήταν του Αχιλλέα) και του λύνει τον θώρακα. Ο ήρωας μένει εκτεθειμένος, ζαλισμένος και ανήμπορος.

Τίσις (τιμωρία Θεών): Ο Πάτροκλος, αφοπλισμένος από τον Θεό, τραυματίζεται πρώτα από τον Πάνθοο και τελικά δέχεται το θανάσιμο χτύπημα από τον Έκτορα.

Στον Έκτορα

Άτις: Η πεποίθηση ότι νίκησε τον Πάτροκλο μόνο με τη δική του δύναμη.

Ύβρις: Η σκύλευση των όπλων και η προσβολή του νεκρού.

Νέμεσις: Η οργή του Αχιλλέα και η απόφαση των θεών για τον θάνατο του Έκτορα.

Τίσις: Ο θάνατος του Έκτορα κάτω από τα τείχη της Τροίας.

- **Ενανθρώπιση**, όταν ο Απόλλωνας παίρνει τη μορφή του Άσιου (στ. 716).
Ενέργειες Απόλλωνα: 1. Πλησιάζει πισώπλατα τον Πάτροκλο και τον χτυπά, ώστε να ζαλιστεί, 2. Του αφαιρεί την περικεφαλαία, 3. Του παίρνει το δόρυ με τη λόγχη, την ασπίδα και το θώρακα και τον αφήνει ζαλισμένο, για να τον αποτελειώσουν οι άλλοι.
Ο μόνος τρόπος για να ηττηθεί ο Πάτροκλος είναι ο ύπουλος τρόπος. Δόλο, δηλαδή, χρησιμοποιεί ο Απόλλωνας και αυτό δείχνει πόσο δυνατός ήταν ο Πάτροκλος.

Χαρακτηρισμός προσώπων (Ηθογράφηση)

Πάτροκλος : στην ενότητα αυτή κορυφώνεται η **αριστεία** του, καθώς παρουσιάζεται η **γενναιότητά** του, που οδηγεί στο θάνατο μεγάλο αριθμό εχθρών. Παρασυρμένος από τις επιτυχίες του ξεχνά τις συμβουλές του Αχιλλέα. Είναι δυνατός και **παντοδύναμος σαν θεός**, όπως τονίζει ο Όμηρος. Μόνο ένας θεός μπορεί να τον σταματήσει και μάλιστα με δόλο, γι' αυτό ο Πάτροκλος μάλλον **έχει ξεπεράσει τα ανθρώπινα όριά του**. Η δύναμή του κάμπτεται μόνο μετά τη θεϊκή επέμβαση, την ανανδρη επίθεση του Εύφορβου και το τελικό χτύπημα του Έκτορα. Λίγο πριν ξεψυχήσει προλέγει το θάνατο του Έκτορα, καθώς ως μελλοθάνατος έχει μαντικές ικανότητες.

Έκτορας : στην ενότητα αυτή ο Έκτορας δεν υπακούει στους ηθικούς κανόνες της μάχης και επιτίθεται στον άοπλο και ήδη πληγωμένο Πάτροκλο. Την πτώση του Πάτροκλου ακολουθεί η καθιερωμένη **καυχησιολογία**, όπου ο Έκτορας υπερηφανεύεται ότι είναι ο πρώτος πολεμιστής της Τροίας, **ειρωνεύεται και χλευάζει** τον αντίπαλό του. Το μόνο που σκέφτεται είναι η ασφάλεια που παρέχει στους Τρώες ο θάνατος του Πάτροκλου. Μοιάζει να είναι **ασεβής και υπερβολικά σκληρός** απέναντι στον ετοιμοθάνατο Πάτροκλο.

Απόλλωνας : προστατεύει τους Τρώες και **ενανθρωπίζεται** για να τους σώσει. **Ενθαρρύνει** τον Έκτορα να επιτεθεί και παράλληλα **απωθεί** τον Πάτροκλο από τα τείχη της Τροίας. Με **δόλιο τρόπο** του αφαιρεί τα όπλα, αντίθετα με τον κώδικα ηθικής της ηρωικής εποχής και τον κάνει εύκολη λεία για τους Τρώες. Ωστόσο **οι θεοί στην Ιλιάδα δεν ακολουθούν τα πρότυπα και τους ηθικούς κανόνες των θνητών**. Ο Πάτροκλος ζωσμένος με τα θεϊκά όπλα του Αχιλλέα, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί από κανέναν θνητό. Έτσι **η παρέμβαση του Απόλλωνα θεωρείται απαραίτητη**.

Γενικά, **η περιγραφή μιας αριστείας περνά από τυπικά στάδια**, όπου οι ήρωες προβάλλουν την πολεμική τους αρετή και προξενούν το θαυμασμό.

Στάδια αριστείας	Αριστεία Πάτροκλου
1.Οι ήρωες που πρόκειται να αριστεύσουν εκπέμπουν μια ιδιαίτερη λάμψη.	Π 279
2.Περιγράφεται λεπτομερειακά ο οπλισμός τους.	Π130κ.ε. (πανοπλία Αχιλλέα)
3.Ορμούν ακάθεκτοι στη μάχη.	Σε πολλά σημεία της Π ραψ.
4.Συχνά πολεμούν πεζοί, ενώ οι αντίπαλοί τους σε άρμα.	-
5.Σκοτώνουν τους εχθρούς τον έναν μετά τον άλλο, δυο δυο ή και τρεις τρεις.	Π 784-5 ,694 -7
6.Ενδυναμώνονται από κάποιο Θεό ή έχουν τη συμπαράστασή του.	-
7.Μονομαχούν με τον πιο ισχυρό αντίπαλο ή με περισσότερους από έναν.	Πρωτύτερα με το Σαρπηδόνα, στο Π 733κ.ε. με τον Έκτορα
8.Συχνά σκυλεύουν τους νεκρούς αντιπάλους τους και παίρνουν τα άλογά τους (= υπέρτατη καταξίωση νικητή).	Π 781 -2
9.Τραυματίζουν ακόμα και Θεούς που βρίσκονται με το μέρος των αντιπάλων τους (π.χ. ο Διομήδης).	-
10.Συχνά μεθούν από την επιτυχία τους και φτάνουν στην ύβρη.	Π 784κ.ε.
11.Η δράση τους προβάλλεται με παραστατικές παρομοιώσεις.	705,745,752 κλπ (βλ. παρακάτω)